

INTERPRETACJA WSPÓLNEGO KOMITETU CETA nr 1/2026**z dnia 5 marca 2026 r.****dotycząca art. 8.10, załącznika 8-A, art. 8.9 i art. 8.39 Kompleksowej umowy gospodarczo-handlowej (CETA) [2026/1469]**

WSPÓLNY KOMITET CETA,

uwzględniając art. 26.1 ust. 5 lit. e) Kompleksowej umowy gospodarczo-handlowej (CETA) między Kanadą, z jednej strony, a Unią Europejską i jej państwami członkowskimi, z drugiej strony (zwanej dalej „Umową”), sporządzonej w Brukseli dnia 30 października 2016 r.,

powołując się na wspólne rozumienie wyrażone w sekcji 6 wspólnego instrumentu interpretacyjnego dotyczącego Kompleksowej umowy gospodarczo-handlowej (CETA) między Kanadą a Unią Europejską i jej państwami członkowskimi,

dążąc do dalszego wyjaśnienia zamiarów Stron wyrażonych w rozdziale 8 (Inwestycje) w odniesieniu do niektórych elementów art. 8.10 (Traktowanie inwestorów i inwestycji objętych niniejszą Umową) i załącznika 8-A (Wyłączenie), art. 8.9 (Środki dotyczące inwestycji i środki regulacyjne) i art. 8.39 (Ostateczne orzeczenie) Umowy,

PRZYJMUJE NASTĘPUJĄCĄ INTERPRETACJĘ:

1. Równe i sprawiedliwe traktowanie

Dla większej pewności ustanowiony w art. 8.10 Umowy obowiązek sprawiedliwego i równego traktowania należy interpretować w następujący sposób:

- a) Wykaz środków zawarty w art. 8.10 ust. 2 jest wyczerpujący.
- b) Powołanie się na „odmowę ochrony prawnej”, o której mowa w art. 8.10 ust. 2 lit. a), wymaga uprzedniego wyczerpania lokalnych środków odwoławczych, chyba że nie istnieją racjonalnie dostępne lokalne środki odwoławcze umożliwiające skuteczne dochodzenie roszczeń lub środki te nie zapewniają rozsądnej możliwości dochodzenia roszczeń.
Przy ustalaniu, czy odmowa ochrony prawnej miała miejsce, Trybunał powinien mieć na uwadze, że nie jest sądem odwoławczym od orzeczeń sądów krajowych i nie powinien zajmować się kontrolą ich zasadności.
- c) Aby móc mówić o odmowie ochrony prawnej i rażącym naruszeniu zasad sprawiedliwości proceduralnej w rozumieniu art. 8.10 ust. 2 lit. a) i b), musi dojść do rażąco nieprawidłowego przebiegu postępowania cywilnego lub administracyjnego, niespełniającego podstawowych uznawanych na poziomie międzynarodowym standardów sprawowania wymiaru sprawiedliwości i zasad sprawiedliwości proceduralnej, które stanowi szok lub zaskoczenie dla poczucia sprawiedliwości – jak na przykład bezpodstawną odmową dostępu do sądu lub do reprezentacji przed sądem, brak możliwości bycia wysłuchanym, dyskryminacyjne traktowanie przez sądy, wyraźne stronniczo i skorumpowany sędzia/urzędnik lub całkowity lub nieuzasadniony brak przejrzystości postępowania, wyrażający się np. poprzez brak zawiadomienia o wszczęciu postępowania lub brak uzasadnienia orzeczenia.
- d) Środek uznaje się za oczywiście arbitralny w rozumieniu art. 8.10 ust. 2 lit. c), jeżeli oczywistym jest, że środek ten nie jest racjonalnie związany z uzasadnionym celem polityki, np. gdy dany środek opiera się na uprzedzeniu lub stronniczości, a nie na podstawach lub faktach.
- e) Środek lub szereg środków stanowi „ukierunkowaną dyskryminację z uwagi na oczywiście bezprawne kryteria, tj. dyskryminację ze względu na płeć, rasę lub wyznanie” w rozumieniu art. 8.10 ust. 2 lit. d), jeżeli w oparciu o ten środek lub szereg środków dany inwestor jest traktowany inaczej niż pozostali z niezgodnych z prawem powodów, takich jak płeć, rasa lub wyznanie. Artykułu 8.10 ust. 2 lit. d) nie można rozumieć jako uniemożliwiającego Stronom przyznawania preferencyjnego traktowania mającego na celu wspieranie równości płci lub rasy lub radzenie sobie w inny sposób z niedostateczną reprezentacją grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społeczno-ekonomicznej.

- f) Ustalenie, że środek lub szereg środków stanowi „nadużycie wobec inwestorów, w tym wymuszenie, przymus i nękanie” w rozumieniu art. 8.10 ust. 2 lit. e), wymaga stwierdzenia, że Strona dopuściła się poważnego uchybienia. Przy dokonywaniu takiego ustalenia istotne będą takie kwestie, jak poniesiona przez inwestora szkoda lub groźba takiej szkody – np. to, czy przypadki zarzucanego nękania lub wymuszenia powtarzały się lub miały trwały charakter – oraz powody działań Strony – np. to, czy organy działały w zakresie swoich uprawnień lub czy doszło do nadużycia władzy.
- g) Zgodnie z art. 8.10 ust. 4 oświadczenia złożone inwestorowi można uwzględnić jedynie w zakresie, w jakim są one istotne dla stwierdzenia naruszenia sprawiedliwego i równego traktowania określonego w art. 8.10 ust. 2. Oświadczeń tych nie można uznać za rodzące uzasadnione oczekiwania, jeżeli rozważny i poinformowany inwestor racjonalnie nie oparłby się na takich oświadczeniach przy podejmowaniu decyzji o inwestycji, w szczególności ze względu na fakt, że oświadczenia te nie były wystarczająco szczegółowe i jednoznaczne lub przy ich składaniu nie dotrzymano wymaganego stopnia formalności, na przykład z powodu niezłożenia takich oświadczeń przez właściwy organ Strony na piśmie.

2. Pośrednie wyłączenie

- a) Dla większej pewności należy zaznaczyć, że pośrednie wyłączenie ma miejsce tylko wtedy, gdy inwestora całkowicie pozbawia się możliwości używania inwestycji, korzystania z niej i rozporządzania nią, jak gdyby prawa z nią związane przestały istnieć.
- b) Przy ocenie „czasu obowiązywania środka lub serii środków” w rozumieniu pkt 2 lit. b) załącznika 8-A do Umowy należy rozważyć, czy ingerencja w prawo własności ma charakter tymczasowy – w którym to przypadku jest mało prawdopodobne, by stanowiła ona pośrednie wyłączenie – czy też trwały, jednak sam fakt, że dany środek ma charakter trwały, nie wystarcza do stwierdzenia, że doszło do pośredniego wyłączenia.
- c) „Odrębne, racjonalne i związane z inwestycją oczekiwania”, o których mowa w pkt 2 lit. c) załącznika 8-A do Umowy, oznaczają oczekiwania, jakie rozważny i poinformowany inwestor mógł w uzasadniony sposób sformułować i opierać się na nich przy podejmowaniu decyzji o inwestycji. Dla większej pewności należy zaznaczyć, że to, czy związane z inwestycją oczekiwania inwestora są uzasadnione, w odpowiednim zakresie zależy od czynników takich jak to, czy dana Strona udzieliła inwestorowi wiążących zapewnień na piśmie oraz jaki jest charakter i zakres regulacji państwowych lub potencjał wprowadzenia takich regulacji państwowych w danym sektorze.
- d) Wpływ środka lub serii środków wydaje się „wyraźnie nadmierny” w rozumieniu ust. 3 załącznika 8-A do Umowy, jeżeli jest on w sposób jasny i oczywisty nadmierny w świetle zamierzonych celów polityki.
- e) Dla większej pewności należy zaznaczyć, że środki, które Strona opracowała i stosuje, aby chronić uzasadnione cele dobrobytu publicznego, o których mowa w pkt 3 załącznika 8-A do Umowy, obejmują środki podjęte w celu przeciwdziałania zmianie klimatu lub zapobiegania jej obecnym lub przyszłym konsekwencjom. Takie środki nie stanowią pośredniego wyłączenia, chyba że ich skutki są w sposób jasny i oczywisty nadmierne w świetle zamierzonych celów polityki.

3. Zmiana klimatu

- a) Strony potwierdzają, że przysługuje im prawo do wprowadzania regulacji na swoim terytorium w celu osiągnięcia uzasadnionych celów polityki w zakresie ochrony środowiska, jak określono w art. 8.9 ust. 1 do Umowy, w tym do wprowadzania środków służących łagodzeniu zmiany klimatu lub przeciwdziałaniu zmianie klimatu lub jej obecnym lub przyszłym konsekwencjom.
- b) Przy interpretacji postanowień rozdziału ósmego (Inwestycje) Umowy, Trybunał należycie uwzględni zobowiązania Stron wynikające z wielostronnych umów środowiskowych, w tym z porozumienia paryskiego, sporządzonego w Paryżu dnia 12 grudnia 2015 r. W szczególności prawa i obowiązki Stron wynikające z rozdziału 8 (Inwestycje) Umowy należy interpretować w sposób wspierający zdolność Stron do realizacji ich odpowiednich zobowiązań do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych poprzez przyjęcie lub utrzymanie środków opracowanych i stosowanych w celu łagodzenia zmiany klimatu lub zapobiegania jej obecnym lub przyszłym konsekwencjom.

4. Ochrona podstawowych interesów bezpieczeństwa

Strony potwierdzają, że – zgodnie z art. 28.6 Umowy – żadnego z postanowień Umowy nie można interpretować jako uniemożliwiającego Stronie podejmowania działań, które uzna ona za niezbędne do ochrony jej podstawowych interesów bezpieczeństwa w czasie wojny lub w obliczu innych sytuacji kryzysowych w stosunkach międzynarodowych, w tym wszelkich środków mających wpływ na inwestorów lub na ich inwestycje.

5. Ochrona praw podstawowych

Dla większej pewności należy zaznaczyć, że prawo Stron do wprowadzania regulacji w celu osiągnięcia uzasadnionych celów polityki publicznej, o którym to prawie mowa w art. 8.9 ust. 1 Umowy, obejmuje środki wprowadzane w celu ochrony praw podstawowych określonych w Powszechnej deklaracji praw człowieka, przyjętej w Paryżu dnia 10 grudnia 1948 r.

6. Obliczanie odszkodowania pieniężnego z tytułu roszczeń inwestorów

- a) Dla większej pewności należy zaznaczyć, że odszkodowanie pieniężne, o którym mowa w art. 8.39 ust. 3 Umowy:
- (i) nie może przewyższać straty lub szkody poniesionej przez inwestora lub, odpowiednio, lokalnie utworzone przedsiębiorstwo, wycenionej w dniu naruszenia;
 - (ii) odzwierciedla wyłącznie straty lub szkody poniesione w wyniku naruszenia lub z jego powodu oraz
 - (iii) ustala się z dostateczną pewnością i nie może mieć ono charakteru spekulacyjnego ani hipotetycznego.
- b) Trybunał oblicza odszkodowanie pieniężne wyłącznie na podstawie oświadczeń stron sporu i uwzględnia, w stosownych przypadkach:
- (i) przyczynienie się umyślne lub na skutek zaniedbania;
 - (ii) brak złagodzenia szkody lub zapobieżenia jej;
 - (iii) odszkodowanie lub rekompensatę otrzymane wcześniej za tę samą stratę, w tym rekompensatę w ramach krajowego systemu rekompensat; lub
 - (iv) zwrot mienia lub uchylenie lub zmianę środka.

Sporządzono w Toronto dnia 5 marca 2026 r.

W imieniu

Wspólnego Komitetu CETA

Współprzewodniczący

Maroš ŠEFČOVIČ

Maninder SIDHU